EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 16. 7. 2026
COM(2026) 371 final

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Desiata výročná správa o nástroji pre utečencov v Turecku

Obsah

1. Úvod 1
1.1. Turecko a utečenecká kríza 1
1.2. Reakcia EÚ na krízu a zriadenie nástroja 2
2. Fungovanie nástroja 3
3. Kapacita, trvanie a povaha financovania 4
4. Vykonávanie nástroja 6
5. Monitorovanie, hodnotenie a audit 15
6. Informovanie a zviditeľnenie 16
7. Záver a ďalšie kroky 16

1. Úvod

Podľa článku 8 ods. 1 rozhodnutia Komisie C(2015) 9500[1] (ďalej len „rozhodnutie“) musí Komisia pravidelne informovať Európsky parlament a Radu o vykonávaní nástroja pre utečencov v Turecku (ďalej len „nástroj“). Podľa článku 8 ods. 2 rozhodnutia musí Komisia každoročne podávať správu Európskemu parlamentu a Rade o vykonávaní nástroja. Prvá výročná správa o nástroji bola uverejnená v marci 2017[2]. Všetky výročné správy možno nájsť na webovom sídle nástroja pre utečencov. Táto desiata správa vychádza z údajov do januára 2026 vrátane.

1.1. Turecko a utečenecká kríza

Turecko je pre utečencov a migrantov vzhľadom na svoju zemepisnú polohu významnou krajinou prijatia a tranzitu. Podľa údajov poskytnutých tureckou vládou v januári 2026 krajina prijala 2 339 543 Sýrčanov pod dočasnou ochranou a viac ako 300 000 registrovaných migrantov, najmä z Afganistanu, Iraku, Iránu a Somálska[3,4]. Má to významný vplyv na hostiteľské komunity. Dlhotrvajúca prítomnosť sýrskych utečencov a pokračujúce neoprávnené príchody z Afganistanu v Turecku predstavujú čoraz väčšiu výzvu pre sociálnu súdržnosť medzi utečencami, migrantmi a hostiteľskými komunitami. Po páde Asadovho režimu v decembri 2024 a podľa údajov, ktoré poskytli turecké orgány, sa do Sýrie vrátilo viac ako 600 000 Sýrčanov. UNHCR od 8. decembra 2024 monitoroval dobrovoľné návraty viac ako 453 000 Sýrčanov z Turecka (stav k 30. januáru 2026). Celkový počet dobrovoľných návratov do Sýrie od roku 2016 tak vo februári 2026 dosiahol približne 1,3 milióna. UNHCR pôsobí na hraničných priechodoch a dobrovoľné návraty monitoruje prostredníctvom individuálnych pohovorov. Turecké orgány zdôraznili, že návraty by mali byť dobrovoľné, bezpečné, dôstojné a riadené.

Na trase cez východné Stredozemie počet odhalených prípadov neoprávneného prekročenia hraníc celkovo naďalej klesal, čo dokazuje, že spolupráca prináša výsledky, riziká však pretrvávajú. Na trase cez východné Stredozemie patrili v roku 2025 medzi najčastejšie odhalené národnosti Afganci (27 %), Sudánci (18 %), Egypťania (16 %), Bangladéšania (7 %) a Sýrčania (6 %). Počet prípadov neoprávneného prekročenia hraníc sýrskymi štátnymi príslušníkmi sa prudko znížil (–88 %). Hlavnými miestami odchodu na trase boli Turecko (62 %) a Líbya (38 %). Na vonkajších námorných hraniciach riziká pretrvávajú a straty na životoch sú naďalej vysoké, pričom organizované zločinecké siete často zneužívajú zraniteľné

[1] Rozhodnutie Komisie C(2015) 9500 z 24. novembra 2015 o koordinácii činností Únie a členských štátov prostredníctvom koordinačného mechanizmu – utečeneckého nástroja pre Turecko.
[2] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0130&qid=1779985368536.
[3] https://en.goc.gov.tr/irregular-migration.
[4] Špecifický charakter tureckého azylového systému súvisí s tým, že táto krajina podpísala Protokol týkajúci sa právneho postavenia utečencov z roku 1967 k Ženevskému dohovoru z roku 1951 s výhradou. Veľká väčšina utečencov v Turecku preto nemôže požiadať o plnohodnotné postavenie utečenca, ale len o „podmienečné postavenie utečenca“, ktorým sa v prípade jeho udelenia obmedzuje pobyt v krajine do okamihu, keď sa uznaný utečenec „presídli do tretej krajiny“.

osoby tým, že uľahčujú neoprávnené prekročenie hraníc na preplnených plavidlách, ktoré nespĺňajú normy.

Turecko naďalej vynakladá mimoriadne úsilie pri prijímaní utečencov a migrantov a pri riešení ich potrieb, pričom opätovne potvrdilo svoj záväzok vykonávať vyhlásenie EÚ a Turecka z 18. marca 2016[5] (ďalej len „vyhlásenie“). V roku 2025 vyhlásenie naďalej prinášalo konkrétne výsledky.
V rámci systému presídľovania „jeden za jedného“ stanoveného vo vyhlásení bolo v období od apríla 2016 do decembra 2025 z Turecka do EÚ presídlených viac ako 44 046 osôb. Členské štáty EÚ pozastavili presídľovanie z Turecka po zmene režimu v Sýrii v decembri 2024. V rámci systému „jeden za jedného“ bolo od roku 2016 z gréckych ostrovov do Turecka vrátených celkovo 2 253 osôb. Keďže turecké úrady neodvolali svoje rozhodnutie z marca 2020 pozastaviť z dôvodu pandémie ochorenia COVID-19 návratové operácie na základe vyhlásenia, neuskutočnili sa odvtedy žiadne návratové operácie napriek opakovaným žiadostiam Komisie a gréckych orgánov.

Európska rada v októbri 2020 súhlasila so začatím pozitívnej agendy EÚ a Turecka. Určili sa štyri prioritné oblasti: i) zlepšenie fungovania colnej únie a opätovné začatie diskusií o jej modernizácii; ii) migrácia a pomoc utečencom; iii) dialógy na vysokej úrovni a iv) medziľudské kontakty a mobilita. Európska rada v júni 2021 opätovne potvrdila pripravenosť EÚ etapovitým, primeraným a zvratným spôsobom postupovať v rozvíjaní vzťahu s Tureckom s cieľom zintenzívniť spoluprácu vo viacerých oblastiach spoločného záujmu, a to v súlade so zavedenými podmienkami, ako sa stanovili v marci 2021 a v predchádzajúcich záveroch Európskej rady. Spoločné oznámenie z 29. novembra 2023 bolo reakciou na výzvu Európskej rady z 29. 30. júna 2023 adresovanú vysokému predstaviteľovi a Komisii, aby predložili správu o súčasnom stave vzťahov medzi EÚ a Tureckom. Predložilo sa v ňom niekoľko návrhov na oživenie vzťahov, a to aj v oblasti riadenia migrácie a finančnej podpory pre utečencov a hostiteľské komunity. Medzi EÚ a Tureckom sa uskutočnili dva dialógy na vysokej úrovni o migrácii a bezpečnosti – prvý sa konal v novembri 2023 v Bruseli a druhý v júli 2025 v Istanbule

1.2. Reakcia EÚ na krízu a zriadenie nástroja

Európska únia od roku 2011 podporuje Turecko pri prijímaní viac ako troch miliónov utečencov, predovšetkým zo Sýrie. Komisia v reakcii na žiadosť členských štátov EÚ o ďalšie značné finančné prostriedky na podporu utečencov v Turecku zriadila rozhodnutím Komisie z 24. novembra 2015, zmeneným 10. februára 2016 a následne 14. marca a 24. júla 2018, nástroj pre utečencov v Turecku. Nástroj je mechanizmom na koordinovanie mobilizácie zdrojov vyplatených z rozpočtu EÚ aj dodatočných príspevkov členských štátov začlenených do rozpočtu EÚ ako vonkajšie pripísané príjmy[6]. Členské štáty sa politicky zaviazali

[5] https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/.
[6] Vonkajšie príjmy podľa článku 21 ods. 2 písm. b) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 966/2012 z 25. októbra 2012 o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Únie, a zrušení nariadenia Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002 (Ú. v. EÚ L 298, 26.10.2012, s. 1, ELI:

poskytovať národné príspevky v rámci spoločnej dohody medzi členskými štátmi EÚ a Európskou komisiou, ktorá bola prijatá 3. februára 2016 a aktualizovaná v čase schvaľovania druhej tranže nástroja[7]. V spoločnej dohode sa stanovil aj rámec podmienok.

Hlavy štátov a vlád EÚ a Turecka 18. marca 2016 opätovne potvrdili svoj záväzok vykonávať spoločný akčný plán a dohodli sa na ďalších opatreniach, ktorých cieľom bolo prehĺbiť vzťahy medzi EÚ a Tureckom a riešiť migračnú krízu[8]. Turecko a EÚ uznali, že je potrebné ďalšie urýchlené a odhodlané úsilie. Vo vyhlásení EÚ a Turecka podpísanom 18. marca 2016 sa požaduje ukončenie neoprávnenej migrácie z Turecka do EÚ prostredníctvom narušenia obchodného modelu prevádzačov a ponuky alternatívy k riskovaniu života pre migrantov a urýchlenie vykonávania nástroja.

Na prvú tranžu nástroja (2016 – 2017) boli vyčlenené celkovo 3 miliardy EUR[9] a ďalšie 3 miliardy EUR boli poskytnuté na druhú tranžu (2018 – 2019). Celková suma nástroja sa tak zvýšila na 6 miliárd EUR, ktoré boli financované rovnakým dielom z rozpočtu EÚ a z bilaterálnych príspevkov členských štátov. Do 31. decembra 2020 Komisia zazmluvnila celú alokáciu operačných prostriedkov z nástroja a do konca roka 2025 bolo vyplatených takmer 5,9 miliardy EUR.

2. Fungovanie nástroja

Nástroj je koordinačným mechanizmom, ktorý umožňuje rýchlu, účinnú a efektívnu mobilizáciu pomoci EÚ pre utečencov v Turecku pri súčasnom zabezpečení správneho finančného riadenia. Nástroj zabezpečuje optimálnu mobilizáciu existujúcich finančných nástrojov EÚ v rámci humanitárnej a/alebo rozvojovej pomoci a jeho cieľom bolo zabezpečiť, aby boli potreby utečencov a hostiteľských komunít riešené komplexným a koordinovaným spôsobom[10].

Riadiaci výbor nástroja poskytuje strategické usmernenie týkajúce sa priorít, druhov činností, ktoré sa budú podporovať, súm, ktoré sa majú prideliť, finančných nástrojov, ktoré sa majú mobilizovať, ako aj podmienok týkajúcich sa plnenia záväzkov Turecka podľa spoločného akčného plánu EÚ a Turecka z 29. novembra 2015 (ďalej len „spoločný akčný plán“)[11].

---

http://data.europa.eu/eli/reg/2012/966/oj) pre príspevky v roku 2016 a do 1. augusta 2018 a podľa článku 21 ods. 2 písm. a) bodu ii) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) 2018/1046 z 18. júla 2018 o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Únie, o zmene nariadení (EÚ) č. 1296/2013, (EÚ) č. 1301/2013, (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) č. 1304/2013, (EÚ) č. 1309/2013, (EÚ) č. 1316/2013, (EÚ) č. 223/2014, (EÚ) č. 283/2014 a rozhodnutia č. 541/2014/EÚ a o zrušení nariadenia (EÚ, Euratom) č. 966/2012 (Ú. v. EÚ L 193, 30.7.2018, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj).

[7] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf.

[8] https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/.

[9] Tieto 3 miliardy EUR boli poskytnuté nad rámec 345 miliónov EUR, ktoré už Komisia Turecku pridelila v reakcii na utečeneckú krízu v Sýrii pred zavedením nástroja, a boli poskytnuté aj nad rámec dvojstrannej pomoci od členských štátov.

[10] Rozhodnutie Komisie C(2015) 9500 z 24. novembra 2015, článok 2 – Ciele nástroja.

[11] Pozri článok 5 ods. 1 rozhodnutia Komisie C(2015) 9500, zmeneného rozhodnutím Komisie C(2016) 855.

Udržateľnosť projektov nástroja a spoločná zodpovednosť zo strany tureckých orgánov zostávajú naďalej dôležité. Význam udržateľnosti a vplyvu bol zdôraznený v odporúčaniach druhej osobitnej správy Európskeho dvora audítorov z apríla 2024, ako aj v odporúčaniach nezávislého záverečného hodnotenia nástroja z novembra 2025. Prioritné oblasti pomoci boli určené na základe komplexného a nezávislého posúdenia potrieb, ktoré bolo aktualizované v roku 2018.

Nástroj koordinuje financovanie z týchto nástrojov na financovanie vonkajšej činnosti[12]: i) humanitárna pomoc; ii) nástroj európskeho susedstva; iii) nástroj rozvojovej spolupráce (DCI) iv) nástroj predvstupovej pomoci (IPA) a v) nástroj na podporu stability a mieru. Opatrenia financované z rozpočtu EÚ sa vykonávajú v súlade s jej finančnými pravidlami a nariadeniami uplatniteľnými na priame aj nepriame riadenie. Poskytovanie pomoci je podmienené tým, že Turecko bude dôsledne dodržiavať záväzky stanovené v spoločnom akčnom pláne a vo vyhlásení.

3. Kapacita, trvanie a povaha financovania

Celkový rozpočet koordinovaný týmto nástrojom je 6 miliárd EUR mobilizovaných v dvoch tranžiach. V rámci druhej tranže pokračuje realizácia 11 projektov, ktorých trvanie bolo predĺžené z dôvodu pandémie COVID-19, zemetrasení z februára 2023 a pretrvávajúcej vysokej inflácie v Turecku. Pri šiestich projektoch sa stále čaká na konečné vyplatenie finančných prostriedkov, zatiaľ čo pri piatich intervenciách sa očakáva ich dokončenie

Prvá tranža predstavovala 3 miliardy EUR, z ktorých sa 1 miliarda EUR mobilizovala z rozpočtu EÚ a 2 miliardy EUR sa poskytli vo forme bilaterálnych príspevkov od členských štátov. Druhá tranža takisto predstavovala 3 miliardy EUR, z ktorých 2 miliardy EUR boli poskytnuté z rozpočtu EÚ a 1 miliarda EUR bola získaná od členských štátov[13].

Pokiaľ ide o rozpočtové zdroje EÚ, z 1 miliardy EUR z rozpočtu EÚ na roky 2016 – 2017 sa 250 miliónov EUR zmobilizovalo v roku 2016 a 750 miliónov EUR v roku 2017. Z 2 miliárd EUR z rozpočtu EÚ na roky 2018 – 2019 sa 550 miliónov EUR zmobilizovalo v roku 2018 a zostatok sa zmobilizoval v roku 2019.

V prípade prvej tranže prispeli členské štáty do nástroja v roku 2016 sumou 677 miliónov EUR, v roku 2017 sumou 847 miliónov EUR, v roku 2018 sumou 396 miliónov EUR a v roku 2019 sumou 80 miliónov EUR. Pokiaľ ide o druhú tranžu, členské štáty prispeli v roku 2018 sumou 68 miliónov EUR, v roku 2019 sumou 202 miliónov EUR, v roku 2020 sumou 265 miliónov EUR, v roku 2021 sumou 166 miliónov EUR a v roku 2022 sumou 165 miliónov EUR, pričom

[12]Príspevky z nástroja európskeho susedstva boli prevedené a využité v rámci nástroja predvstupovej pomoci a príspevky z nástroja rozvojovej spolupráce (DCI) boli prevedené a využité v rámci trustového fondu EÚ. Všetky príspevky nástroja do Regionálneho trustového fondu EÚ zriadeného v reakcii na krízu v Sýrii (z IPA a v menšej miere z DCI) boli v zásade poskytnuté ako nehumanitárna pomoc.

[13] https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/.

posledné platby v roku 2023 boli vo výške 134 miliónov EUR. Príspevky členských štátov boli poskytnuté priamo do rozpočtu EÚ vo forme vonkajších pripísaných príjmov a pripísali sa do rozpočtových položiek pre IPA a humanitárnu pomoc.

Zachoval sa uspokojivý súlad medzi mierou platieb príspevkov členských štátov *do* nástroja a mierou vyplácania týchto príspevkov z nástroja.

Dodatočná pomoc EÚ utečencom v Turecku mimo rámca nástroja

V roku 2020 bolo na podporu humanitárnych opatrení v Turecku mimo rámca nástroja pridelených ďalších 535 miliónov EUR, ktoré boli plne zazmluvnené a vyplatené.

V nadväznosti na závery Európskej rady z júna 2021 Komisia mobilizovala ďalšie 3 miliardy EUR pre utečencov a hostiteľské komunity v Turecku na obdobie 2021 – 2023, aby zabezpečila kontinuitu podpory v prioritných oblastiach humanitárnej pomoci, základných potrieb, vzdelávania, zdravia, riadenia migrácie a kontroly hraníc. Významná časť týchto finančných prostriedkov bola uvoľnená v reakcii na zemetrasenia z roku 2023, pričom na účely sociálno-ekonomickej podpory a infraštruktúry smerovalo celkovo 355,6 milióna EUR.

Európska rada vo februári 2024 rozhodla o pridelení ďalších 2 miliárd EUR na roky 2024 – 2027 s cieľom zachovať účinnú spoluprácu v oblasti migrácie s krajinami mimo EÚ vrátane podpory sýrskych utečencov v Turecku. Toto navýšenie je súčasťou dohody o revízii viacročného finančného rámca (VFR) na roky 2021 – 2027.

Komisia na konferencii o Sýrii v máji 2024 prisľúbila podporu vo výške 1 miliardy EUR pre utečencov a hostiteľské komunity v Turecku. Táto suma zahŕňala 520 miliónov EUR z riadneho rozpočtu na rok 2024 na zabezpečenie pokračovania pomoci utečencom a 480 miliónov EUR predsunutých z uvedenej alokácie vo výške 2 miliárd EUR, pričom na roky 2025 – 2027 zostalo približne 1,5 miliardy EUR. Balík v objeme 1 miliardy EUR zahŕňal päť opatrení zameraných na: i) vzdelávanie (80 miliónov EUR); ii) základné potreby, zdravotnú starostlivosť, komunálne služby a sociálnu súdržnosť (421 miliónov EUR); iii) riadenie migrácie a kontrolu hraníc (398 miliónov EUR); iv) tvorbu rezerv na opätovné zapojenie Európskej investičnej banky v záujme poskytovania potenciálnych úverov na investície súvisiace s utečencami (75 miliónov EUR) a v) humanitárnu pomoc (26 miliónov EUR).

Na základe tohto záväzku Komisia naplánovala komplexný balík opatrení v rámci zostávajúceho rozpočtu na roky 2025 – 2027. Do konca roka 2025 bolo pridelených celkovo 1,311 miliardy EUR a prijali sa príslušné rozhodnutia o financovaní. Z tejto sumy bolo v rámci viacročného podporného balíka na roky 2025 – 2027 viazaných 1 151 miliárd EUR, ktoré pokrývajú základné potreby vrátane základných potrieb, zdravotnej starostlivosti a vzdelávania (839 miliónov EUR), podpory dobrovoľných návratov (150 miliónov EUR) a riadenia hraníc (161 miliónov EUR). Okrem toho bolo 160 miliónov EUR pridelených osobitne na ďalšiu integrovanú podporu vzdelávania v rámci programu PIKTES (Podpora integrácie sýrskych detí

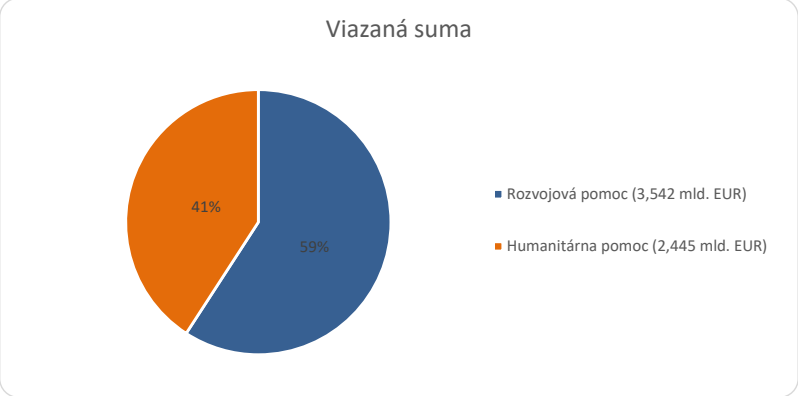
do tureckého vzdelávacieho systému) a 40 miliónov EUR na humanitárnu pomoc. V rámci rozpočtu na rok 2027 sa má v roku 2026 ešte prideliť zostatok vo výške 195 miliónov EUR.

Celkové finančné prostriedky EÚ pridelené na pomoc utečencom a hostiteľským komunitám v Turecku od roku 2011 predstavujú 12,4 miliardy EUR. Zahŕňa to 345 miliónov EUR na pomoc pre utečencov, ktoré boli uvoľnené v rokoch 2011 až 2016, 6 miliárd EUR v rámci nástroja, 535 miliónov EUR vo forme preklenovacieho financovania v roku 2020, 3 miliardy EUR v podobe ďalšieho financovania v rokoch 2021 – 2023, 1 miliardu EUR v roku 2024 a ďalšiu pomoc vo výške 1,5 miliardy EUR do roku 2027.

4. Vykonávanie nástroja

Tento nástroj sa vykonáva vo forme humanitárnej a rozvojovej pomoci. V rámci prvej tranže bolo takmer 1,4 miliardy EUR pridelených na humanitárnu pomoc a 1,6 miliardy EUR na rozvojovú pomoc. Vzhľadom na dlhotrvajúci charakter sýrskej krízy sa intervencie v rámci druhej tranže čoraz viac zameriavali na sociálno-ekonomické podporné činnosti a vytváranie príležitostí na živobytie. V rámci druhej tranže bolo takmer 1,06 miliardy EUR pridelených na humanitárnu pomoc a 1,9 miliardy EUR na rozvojovú pomoc[14].

V rámci nástroja ako celku je rozdelenie humanitárnej a rozvojovej pomoci k decembru 2025 takéto:

Podrobné informácie nájdete v online tabuľke projektov[15].

Pomoc poskytovaná v rámci nástroja je založená na projektoch. Vyplácanie finančných prostriedkov závisí od pokroku dosiahnutého pri vykonávaní intervencií nástroja. Podpora z nástroja zahŕňa pomoc utečencom aj hostiteľským komunitám.

[14] Zostatok vo výške 60 miliónov EUR je pridelený na administratívnu a operačnú podporu poskytovanú na zavedenie nástroja.

[15] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_en.

Humanitárna pomoc v rámci nástroja je určená najzraniteľnejším utečencom a poskytuje sa formou dôstojnej podpory na riešenie základných potrieb a zabezpečenie ich ochrany[16]. Rieši aj nedostatky prostredníctvom špecializovaných agentúr a partnerov v prioritných oblastiach zdravia a vzdelávania. Poskytovanie humanitárnej pomoci EÚ sa riadi Európskym konsenzom o humanitárnej pomoci z roku 2007[17], v ktorom sa stanovuje, že EÚ ako humanitárny aktér dodržiava humanitárne zásady ľudskosti, neutrality, nestrannosti a nezávislosti, ako sa uvádza v článku 214 Zmluvy o fungovaní Európskej únie a v nariadení o humanitárnej pomoci (č. 1257/96)[18,19].

V rámci humanitárnej zložky nástroja sa z prvej aj druhej tranže prostredníctvom 21 partnerov realizovalo celkovo 65 projektov. Tieto projekty pokrývajú základné potreby, ochranu, vzdelávanie a zdravie najzraniteľnejších utečencov v Turecku. V rámci prvej tranže bolo pridelených a zazmluvnených takmer 1,4 miliardy EUR na humanitárnu pomoc a vyplatených bolo 1,4 miliardy EUR, zatiaľ čo v rámci druhej tranže bolo zazmluvnených takmer 1,06 miliardy EUR a vyplatených bolo takmer 1,05 milióna EUR.

Rozvojová pomoc je určená na pokrytie dlhodobejších potrieb v oblasti zdravia, vzdelávania a sociálno-ekonomického rozvoja utečencov, najmä pokiaľ ide o prístup k verejným službám a príležitostiam na živobytie, a na komunálnu infraštruktúru. Zameriava sa aj na zraniteľné skupiny a do svojich intervencií zahŕňa rodový aspekt, pričom príkladom je ochrana žien a dievčat pred sexuálnym a rodovo motivovaným násilím a zlepšenie prístupu k zdravotnej starostlivosti v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia.

V rámci rozvojovej zložky nástroja sa naďalej dosahoval pokrok pri realizácii 26 projektov zazmluvnených v rámci prvej tranže. Z týchto projektov sa 15 realizovalo v rámci Regionálneho trustového fondu EÚ zriadeného v reakcii na krízu v Sýrii v celkovej výške 293 miliónov EUR, ktoré sú nad rámec pridelených prostriedkov spravovaných priamo prostredníctvom IPA[20].

Z celkovej sumy 3,5 miliardy EUR pridelenej na rozvojovú pomoc v rámci oboch tranží predstavovali prostriedky vyplatené implementujúcim partnerom 3,4 miliardy EUR[21]. V decembri 2025 bolo na rozvojovú pomoc pridelených a zazmluvnených 1,6 miliardy EUR

[16] V rámci nástroja bolo na ochranu pridelených celkovo 352 miliónov EUR, a to najmä prostredníctvom humanitárnej pomoci. Činnosti zahŕňali registráciu a overovanie utečencov, posilnenie inštitucionálnej kapacity tureckého predsedníctva v oblasti riadenia migrácie a cielené intervencie v oblasti ochrany zraniteľných skupín. Ochrana sa začlenila aj do oblasti základných potrieb, zdravia a vzdelávania.

[17] Spoločné vyhlásenie Rady a zástupcov vlád členských štátov.

[18] Nariadenie Rady (ES) č. 1257/96 z 20. júna 1996 o humanitárnej pomoci.

[19] Humanitárna pomoc Európskej komisie vychádza z ročných plánov vykonávania humanitárnej pomoci pre jednotlivé krajiny. Rámec pre spoluprácu medzi Komisiou a jej partnermi v oblasti humanitárnej pomoci je zriadený finančnými a administratívnymi rámcovými dohodami Komisie s medzinárodnými organizáciami a rámcovými dohodami o partnerstve s mimovládnymi organizáciami.

[20] Finančné prostriedky IPA v rámci nástroja sa spravujú podľa pravidiel pre vonkajšiu činnosť, ktoré sú uvedené v druhej časti hlave IV nariadenia o rozpočtových pravidlách a pravidlách jeho uplatňovania.

[21] Tento údaj zahŕňa aj sumy vyplatené v rámci projektov, ktoré vykonáva Regionálny trustový fond EÚ zriadený v reakcii na krízu v Sýrii, ktoré však ešte neboli uhradené z rozpočtu EÚ.

a 1,6 miliardy EUR bolo vyplatených v rámci prvej tranže, zatiaľ čo 1,9 miliardy EUR bolo zazmluvnených a viac ako 1,8 miliardy EUR bolo vyplatených v rámci druhej tranže. Rozvojová zložka nástroja zahŕňa 11 prebiehajúcich intervencií.

V roku 2025 realizáciu nástroja naďalej ovplyvňovala veľmi vysoká inflácia v Turecku a problémy súvisiace s výmenným kurzom.

Intervencie nástroja v jednotlivých prioritných oblastiach

Informácie o pokroku dosiahnutom v jednotlivých prioritných oblastiach v rámci oboch tranží nástroja sa uvádzajú v správach o monitorovaní nástroja[22]. Významné výsledky sa dosiahli v nasledujúcich prioritných oblastiach:

Vzdelávanie

Na podporu vzdelávania v rámci nástroja a dodatočnú podporu utečencov boli vyčlenené celkovo 2,51 miliardy EUR. V rámci humanitárnej zložky nástroja bolo na vzdelávanie pridelených viac ako 181 miliónov EUR.

Zápis detí utečencov do školy a ich školskú dochádzku podporuje Program podmienečného prevodu hotovosti na vzdelávanie IV (CCTE IV), a to tým, že sa rodinám utečencov poskytujú mesačné platby pod podmienkou pravidelnej dochádzky žiakov do školy. V roku 2025 sa z programu CCTE IV prostredníctvom podmienečných prevodov hotovosti na vzdelávanie podporilo až 540 292 zraniteľných detí utečencov na základe ich pravidelnej dochádzky do verejnej školy. Peňažnú pomoc na vzdelávanie už získalo 1 054 173 detí. Celkovo 49 418 ohrozených detí utečencov využilo služby v oblasti ochrany prostredníctvom centier sociálnych služieb tureckej vlády a komunitných centier tureckého Červeného polmesiaca. Celkovo bolo v rámci programu CCTE IV postúpených 61 318 žiadostí.

V septembri 2025 sa v záujme zmiernenia negatívneho vplyvu vysokej inflácie cien opäť zmenili úrovne peňažnej pomoci (vyjadrené v tureckých lírach). Počet študentov využívajúcich tento program však v priebehu roka mierne klesol, a to v dôsledku návratov do Sýrie, finančných ťažkostí a prísneho uplatňovania systému overovania na základe adresy zo strany tureckých orgánov. Podľa tohto systému hrozilo rodinám pod dočasnou ochranou, ktoré zmenili miesto svojho pobytu bez predchádzajúceho schválenia zo strany úradov (krajských riaditeľstiev pre riadenie migrácie), pozastavenie ich postavenia, čo viedlo k ich vylúčeniu z programov sociálnej pomoci.

V januári 2023 sa skončilo vykonávanie druhej fázy hlavného programu nástroja (Podpora integrácie sýrskych detí do tureckého vzdelávacieho systému II – PIKTES II) ministerstvom národného vzdelávania s celkovým rozpočtom vo výške 400 miliónov EUR. Na tento program

[22] https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_sk.

nadviazal projekt PIKTES+[23] s celkovým rozpočtom 300 miliónov EUR, ktorý bol financovaný z dodatočnej pomoci pre utečencov v Turecku a jeho vykonávanie sa skončilo v októbri 2025. V januári 2025 bol projekt PIKTES+, na účely vyplatenia platov učiteľov, doplnený o novú zmluvu v hodnote 80 miliónov EUR, a to o PIKTES+, časť II. V septembri 2025 bola táto zmluva premenovaná na PIKTES IV a „navýšená“ o 160 miliónov EUR, čím sa celková hodnota zvýšila na 240 miliónov EUR. V roku 2026 sa táto suma navýši o ďalších 180 miliónov EUR a celková suma nástroja PIKTES IV dosiahne 420 miliónov EUR.

V tejto prioritnej oblasti je naďalej celkovým cieľom pomoci EÚ pre utečencov integrovať všetky deti utečencov do tureckého systému formálneho vzdelávania. Tento cieľ dopĺňa kontaktovanie detí, ktoré nenavštevujú školu, a vytvorenie bezpečných možností na štúdium, ako aj zlepšenie vzdelávacích výstupov. V akademickom roku 2024 – 2025 bolo do formálneho vzdelávania v celom Turecku zapísaných 938 610 detí utečencov. Napriek tomu stále zostáva mimo školského systému viac ako 225 000 detí, čo poukazuje na pretrvávajúce nedostatky v prístupe k vzdelávaniu (Ministerstvo národného vzdelávania, 2025). Vysoký počet zapísaných detí takisto vytvoril výrazný tlak na turecký systém verejného vzdelávania, ktorý ich musel prijať, čo si vyžiadalo rozsiahle investície do vzdelávacej infraštruktúry, pedagogických zamestnancov a podporných služieb.

Počet študentov z radov utečencov a hostiteľských komunít, ktorí poberali štipendiá podporované z tohto nástroja na štúdium v rámci technického a odborného vzdelávania a prípravy alebo vysokoškolského vzdelávania, dosiahol 72 331. Väčšinu týchto študentov tvorili utečenci, pričom sa zachovala rodová rovnováha. Vďaka projektom, ktoré od začiatku nástroja podporovali vysokoškolské vzdelávanie, získalo štipendiá 7 156 vysokoškolských študentov: 4 337 z nich boli sýrski študenti, 178 nesýrski študenti a 2 641 turecký študenti.

Nástroj takisto naďalej podporoval rozvoj vzdelávacej infraštruktúry a prispel k zníženiu preplnenosti škôl. Dosiahol sa značný pokrok v počte zmodernizovaných a dokončených vzdelávacích zariadení. K významným úspechom v oblasti modernizácie prispelo najmä to, že sa na základných a stredných školách nainštalovalo 8 700 interaktívnych tabúľ. K dnešnému dňu sa s podporou nástroja zmodernizovalo vyše 17 726 zariadení.

Ďalej sa v rámci projektov Vzdelávanie pre všetkých v čase krízy a Vzdelávacia infraštruktúra pre odolnosť vybudovalo 214 škôl a začali sa poskytovať vzdelávacie služby. Strešné solárne panely nainštalované na školách vyrábajú energiu pre 50 škôl a v 41 školách boli vykonané opatrenia na zvýšenie energetickej účinnosti.

V roku 2024 sa podpísali zmluvy na pomoc pri rekonštrukcii vzdelávacej infraštruktúry v Turecku po zemetraseniach vo februári 2023. Cieľom tohto financovania je zlepšiť prístup k vzdelávaniu pre utečencov aj hostiteľské komunity.

[23] Podpora inkluzívneho vzdelávania detí v tureckom vzdelávacom systéme (PIKTES+).

Ochrana

Na ochranu podpory v rámci nástroja a na ďalšiu podporu utečencov bolo pridelených celkovo 392 miliónov EUR, najmä prostredníctvom projektov v rámci humanitárnej zložky.

Humanitárna zložka nástroja podporila proces registrácie a overovania utečencov, čo im umožní legalizovať ich postavenie v Turecku a uľahčí im prístup k sociálnym službám. Podporila registračné úsilie tureckého predsedníctva pre riadenie migrácie a posilnila jeho inštitucionálne a technické kapacity. Okrem samostatných intervencií ochrany zameraných na odstránenie nedostatkov a reagovanie na osobitné potreby a ohrozených jednotlivcov sa ochrana začlenila aj do ostatných pilierov stratégie humanitárnej reakcie (základné potreby, zdravie a vzdelávanie). Celkovým cieľom je lepšie riešiť zraniteľnosť utečencov, legalizovať ich postavenie a prepojiť ich so širšou sieťou verejných služieb a služieb OSN/mimovládnych organizácií. V sledovanom období sa podpora naďalej zameriavala na najzraniteľnejšie skupiny (napr. sezónnych poľnohospodárskych migrujúcich pracovníkov, kľúčové utečenecké skupiny[24]). Okrem toho projekty financované prostredníctvom Regionálneho trustového fondu EÚ zriadeného v reakcii na krízu v Sýrii zahŕňali pomoc komunitným centrám, ktoré prijímajú utečencov a ďalej odkazujú zraniteľných utečencov na príslušné služby

Zdravie

Na podporu zdravotnej starostlivosti v rámci nástroja a dodatočnú podporu utečencov bola vyčlenená celková suma 1,24 miliardy EUR.

Hlavným pilierom financovania z tohto nástroja je projekt SIHHAT, ktorý podporuje zdravie migrantov v Turecku. Projekt bol financovaný zo štyroch po sebe nasledujúcich pridelených prostriedkov: 300 miliónov EUR v roku 2016, 210 miliónov EUR v roku 2020, 210 miliónov EUR v 2023 a 50 miliónov EUR v roku 2024. Projekt SIHHAT poskytuje podporu tureckému ministerstvu zdravotníctva v jeho úsilí poskytnúť všetkým utečencom bezplatný a spravodlivý prístup k zdravotnej starostlivosti. V 32 provinciách pôsobí celkovo 182 zdravotných stredísk pre migrantov a v zariadeniach podporovaných EÚ pracuje 3 500 zdravotníckych pracovníkov, z ktorých viac ako 76 % má sýrsky pôvod. Realizácia projektu SIHHAT III bude pokračovať do konca roka 2026. Projekt SIHHAT III zabezpečuje pokračovanie služieb zdravotnej starostlivosti pre utečencov vďaka dodatočnej podpore EÚ vo výške 190 miliónov EUR na roky 2026 a 2027.

Dve nemocnice financované z nástroja – Dörtyol/Hatay a Kilis – sú plne funkčné od roku 2022. Po zemetraseniach v roku 2023 poskytovali kľúčové služby zdravotnej starostlivosti, pričom ich kapacita sa vtedy zvýšila na 400 lôžok. Okrem toho sa v rámci nástroja ako doplnok k programu SIHHAT pokračuje vo výstavbe a renovácii zdravotných stredísk pre migrantov,

[24] Ide najmä o utečencov žijúcich v provinciách najviac postihnutých zemetraseniami v roku 2023 a zraniteľné skupiny utečencov a migrantov s osobitnými potrebami ochrany (napr. domácnosti s jedným rodičom, osoby so zdravotným postihnutím, obete rodovo motivovaného násilia, LGBTIQ+ osoby) vrátane približne 300 000 detí, ktoré nenavštevujú školu.

obstarávaní zdravotníckeho vybavenia, ako aj súprav pre matky a v renovácii fyzioterapeutických a rehabilitačných zariadení. V roku 2025 sa začala výstavba 26 zdravotných stredísk a do 59 nemocníc bolo dodané zdravotnícke vybavenie v hodnote 8,1 milióna EUR.

Pokiaľ ide o humanitárnu pomoc, zraniteľným utečencom so zdravotným postihnutím v regiónoch Reyhanlı/Hatay a Gaziantep sa naďalej poskytuje komplexná pomoc na záchranu životov. To zahŕňa služby priamej fyzickej rehabilitácie, podporu duševného zdravia a psychosociálnu podporu, ako aj poskytovanie protetických, ortetických a iných asistenčných pomôcok.

Komunálna infraštruktúra

Na podporu komunálnej infraštruktúry obcí v rámci nástroja a dodatočnú podporu utečencov bolo celkovo vyčlenených 509 miliónov EUR.

Nástroj podporuje rôzne obce poskytovaním základných komunálnych služieb vrátane zásobovania vodou, kanalizácie a nakladania s tuhým odpadom. Podporuje aj miestnu infraštruktúru poskytovaním rekreačných služieb. Pokiaľ ide o rekreačné zariadenia, dokončených bolo už 23 z nich (mládežnícke centrá, futbalové ihriská a tenisové kurty) a v apríli 2026 sa plánuje výberové konanie na ďalších osem športových komplexov. Boli dokončené zákazky na výstavbu 13 veľkých vodohospodárskych projektov a infraštruktúry pre tuhý odpad (spravovaných Svetovou bankou) v provinciách Adana, Konya, Kahramanmaraş, Kayseri a Osmaniye. Ďalšie tri zákazky na vodohospodárske projekty (spravované agentúrou Agence Française de Développement) boli dokončené v mestách Gaziantep a Şanliurfa, zatiaľ čo realizácia ďalších projektov v mestách Kilis, Şanliurfa, Gaziantep, Mersin, Mardin, Adıyaman, Malatya a Hatay pokračuje.

Základné potreby a sociálno-ekonomická podpora

Na základné potreby a sociálno-ekonomickú podporu bolo v rámci nástroja pridelených viac ako 4,38 miliardy EUR.

Cieľom intervencií v tejto prioritnej oblasti je pomáhať uspokojovať základné potreby najzraniteľnejších utečencov a zvýšiť odolnosť a sebestačnosť utečencov. To by malo umožniť postupný prechod od závislosti od sociálnej pomoci k väčšej sebestačnosti a možnostiam živobytia.

V rámci základných potrieb nástroja dostalo priamu podporu viac ako 2,6 milióna utečencov, čo im umožňuje dôstojný život. Do júla 2023 sa väčšina podpory poskytovala prostredníctvom núdzovej záchrannej sociálnej siete (ESSN), programu sociálnej pomoci, ktorý poskytuje mesačnú peňažnú pomoc prostredníctvom systému debetných kariet pre viac ako 1,6 milióna príjemcov z radov utečencov.

V rámci druhej tranže nástroja sa dokončila realizácia priameho grantu vo výške 245 miliónov EUR, ktorý spravovalo ministerstvo pre rodinu a sociálne služby. Tento grant umožnil poskytovať mesačnú finančnú podporu porovnateľnú so sociálnou pomocou poskytovanou zraniteľným osobám v rámci tureckého systému sociálneho zabezpečenia, t. j. doplnkového systému ESSN (C-ESSN). Projekt prebiehal súbežne s programom ESSN a poskytoval podporu domácnostiam s jedným rodičom, so staršími osobami a s osobami so zdravotným postihnutím (vrátane osôb s ťažkým zdravotným postihnutím). V roku 2024 bola kontinuita programov C-ESSN a ESSN zabezpečená 3 miliardami EUR určenými na ďalšiu podporu utečencom a uvoľnenými na roky 2021 – 2023[25] mimo rámca nástroja. Oba programy sa medzitým zlúčili do jednej zmluvy. Tento nový program peňažnej pomoci s názvom sociálna záchranná sieť pre utečencov v Turecku (SSN) (781 miliónov EUR) bol podpísaný v júli 2023 s ministerstvom pre rodinu a sociálne služby. Táto intervencia znamenala prechod ESSN od humanitárnej pomoci k dlhodobej rozvojovej pomoci. Súčasný program (SSN), ktorého rozpočet sa v novembri 2025 zvýšil na 906 miliónov EUR, pomáha takmer jednému miliónu utečencov pokrývať ich základné každodenné potreby. V dôsledku dobrovoľných návratov a aktualizácií metodiky zacielenia sa zaznamenalo výrazné zníženie počtu príjemcov. Zatiaľ čo v januári 2025 bol počet prípadov pomoci v rámci programu SSN približne 1,4 milióna, do decembra 2025 klesol na 972 000: ide o pokles o viac ako 40 %.

Utečencom sa naďalej poskytuje dodatočná sociálno-ekonomická podpora s cieľom uľahčiť im prístup na trh práce. Stratégia EÚ v tejto prioritnej oblasti sa v súvislosti s trhom práce týka tak strany ponuky, ako aj strany dopytu. Medzi hlavné druhy podpory patria technické a odborné vzdelávanie a príprava, krátkodobé kurzy odbornej prípravy vrátane odbornej prípravy na pracovisku, odborná príprava v oblasti mäkkých zručností, pracovné a profesijné poradenstvo a podporné služby, ako aj podpora pri získavaní pracovných povolení.

Na krátkodobé kurzy rozvoja odborných zručností sa zaregistrovalo približne 85 000 účastníkov, pričom odbornú prípravu úspešne dokončilo 78 500 z nich (z toho polovicu tvorili ženy). V tomto smere sa vďaka podnikom založeným alebo rozšíreným s podporou EÚ vytvorilo viac ako 37 000 nových alebo lepších pracovných miest[26].

Druhá hlavná zložka programu sa v záujme zlepšenia tvorby oficiálnych pracovných miest zameriava na zakladanie nových podnikov a rozširovanie tých existujúcich pri využití materiálnej a nemateriálnej podpory. Projekty Podpora zamestnanosti a Podpora prechodu na trh práce (İSDEP I a İSDEP II), realizované v spolupráci s Tureckou agentúrou práce (İŞKUR) a generálnym riaditeľstvom pre medzinárodné pracovné sily (DG ILF) ministerstva práce a sociálneho zabezpečenia, sa zameriavajú na zvýšenie miery formálneho zamestnania

[25] Vykonávacie rozhodnutie Komisie zo 4. novembra 2022 o financovaní individuálneho opatrenia na poskytovanie peňažnej podpory najzraniteľnejším utečencom v Turecku na roky 2022 a 2023 [C(2022) 7822] a vykonávacie rozhodnutie Komisie zo 7. decembra 2022 o financovaní individuálneho opatrenia na pokračovanie pomoci na základné potreby a poskytovanie príležitostí na živobytie pre utečencov v Turecku v roku 2022 [C(2022) 8887].

[26] Údaje projektu WB İSDEP II (IPA/2020/417-830) boli vynechané z dôvodu ich nepresnosti. Tento problém sa SUMAR snaží odstrániť.

utečencov a príslušníkov hostiteľských komunít. Projekt İSDEP I bol úspešne dokončený v roku 2024. V úzkej spolupráci s Organizáciou pre rozvoj malých a stredných podnikov Turecka (KOSGEB) a Tureckou rozvojovou a investičnou bankou (TKYB) poskytuje podnikateľom granty určené aj na odbornú prípravu v oblasti podnikania, ako aj materiálnu a nemateriálnu podporu utečencom aj hostiteľským komunitám na vytváranie pracovných miest.

Projekty Zvyšovanie podnikateľských kapacít v záujme udržateľnej sociálno-ekonomickej integrácie (ENHANCER) a Sociálne podnikanie, posilnenie postavenia a súdržnosť v utečeneckých a hostiteľských komunitách v Turecku majú rovnaký cieľ a realizujú sa v spolupráci s ministerstvom priemyslu a technológií. Ďalšie projekty sa realizujú v oblasti zamestnanosti v poľnohospodárstve, odbornej prípravy a učňovskej prípravy. V roku 2024 boli podpísané ďalšie zmluvy o sociálno-ekonomickej podpore. Patria medzi ne zmluvy, ktorých cieľom je zlepšiť udržateľné živobytie a formálne zamestnanie pre utečencov a hostiteľské komunity v oblastiach postihnutých zemetraseniami vo februári 2023.

Riadenie migrácie

Na podporu riadenia migrácie v rámci nástroja a dodatočnú podporu utečencov bolo vyčlenených 1,19 miliardy EUR[27].

Boli dokončené dva projekty financované v rámci prvej tranže v celkovej výške 80 miliónov EUR. V rámci prvého projektu sa poskytla podpora EÚ na posilnenie pátracích a záchranných kapacít tureckej pobrežnej stráže a druhý projekt bol zameraný na podporu tureckého predsedníctva pre riadenie migrácie pri riadení návratov z EÚ.

V roku 2024 sa v rámci dodatočnej podpory pre utečencov naďalej realizovali tri projekty vo výške 30 miliónov EUR s cieľom: i) posilniť kapacity tureckého predsedníctva pre riadenie migrácie v boji proti neoprávnenej migrácii; ii) zlepšiť spoluprácu medzi orgánmi v oblasti riadenia hraníc na letiskách a iii) pokračovať v poskytovaní operačnej podpory pri riadení zariadení určených na zaistenie.

V decembri 2023 bola podpísaná zmluva v hodnote 220 miliónov EUR na projekt „Posilnenie východných a juhovýchodných hraníc Turecka vrátane pozemných hraničných priechodov“ (SAFE), ktorý sa realizuje od roku 2024. Jeho cieľom je ďalej posilniť riadenie hraníc na východných a juhovýchodných hraniciach Turecka nainštalovaním moderných komunikačných a monitorovacích zariadení a inteligentného osvetlenia.

V rámci rozhodnutia o financovaní na rok 2024 bola na dodatočnú podporu utečencov pridelená suma 398 miliónov EUR, ktorá je určená na: i) dobrovoľné návraty do krajín pôvodu; ii) posilnenie postupov medzinárodnej a dočasnej ochrany; iii) predchádzanie prevádzačstvu migrantov; iv) bezpečnosť pozemných a námorných hraníc; v) legálnu migráciu a vi)

[27] Táto suma nezahŕňa 150 miliónov EUR pridelených v rámci nástrojov HOME.

a navýšenie finančných prostriedkov pre projekt SAFE o 50 miliónov EUR. Zmluvy na celú sumu 398 miliónov EUR boli uzavreté v roku 2025.

Súčasťou bol projekt v hodnote 95 miliónov EUR na posilnenie vnútroštátnych mechanizmov dobrovoľného, bezpečného, dôstojného a riadneho návratu do Sýrie, ktorý bol spustený v auguste 2025. Uvedený projekt, ktorý realizuje UNHCR: i) zvyšuje kapacity predsedníctva pre riadenie migrácie na spracovanie prípadov dobrovoľného návratu v súlade s medzinárodnými normami; ii) rozširuje nezávislé monitorovanie návratov zo strany UNHCR a iii) poskytuje jednorazovú pomoc na prepravu Sýrčanom, ktorí požiadali o dobrovoľný návrat (približne 190 000 osôb počas troch rokov, až do augusta 2028). K decembru 2025 získalo peňažnú pomoc na prepravu v rámci projektu 16 752 navrátilcov.
Okrem toho sa v rozhodnutí o financovaní prijatom v roku 2025 stanoví: i) prvé navýšenie (vo výške 150 miliónov EUR) pre pilotnú intervenciu s cieľom uľahčiť bezpečný, usporiadaný, dobrovoľný a dôstojný návrat sýrskych utečencov a ii) druhé navýšenie (vo výške 161 miliónov EUR) pre projekt SAFE s cieľom dokončiť inštaláciu všetkých monitorovacích systémov pozdĺž hraníc Turecka s Iránom aj Irakom. Dokončenie projektu SAFE je naplánované do konca roka 2028, pričom jeho celkový rozpočet po započítaní tohto posledného navýšenia predstavuje 431 miliónov EUR.

Rodové aspekty projektov v rámci nástroja

Vykonávanie opatrení v rámci nástroja naďalej usmerňuje akčný plán EÚ pre rodovú rovnosť III s názvom Spoločne k dosiahnutiu rodovo rovného sveta na roky 2021 – 2025. Podpora, ochrana a napĺňanie ľudských práv žien a dievčat v celej ich rozmanitosti, rodová rovnosť a posilnenie postavenia žien a dievčat zostali prioritami aj v roku 2025. Rodové hľadisko bolo začlenené do všetkých projektov nástroja a priebežne sa monitorovalo prostredníctvom rozčlenených údajov (76 ukazovateľov).

Nástroj výrazne zvýšil zamestnateľnosť žien, pričom viac ako 39 000 žien absolvovalo krátkodobú odbornú prípravu, približne 68 000 žien využilo služby pracovného poradenstva a 4 000 podnikov vo vlastníctve žien získalo poradenskú alebo finančnú podporu. Nástroj poskytol kurzy tureckého jazyka pre utečenky, ktoré úspešne absolvovalo približne 37 000 dospelých utečeniek. Okrem toho približne 55 000 dievčat z radov detí utečencov navštevovalo predškolské vzdelávanie, ktoré bolo umožnené vďaka projektom financovaných z nástroja, pričom a 38 000 študentiek získalo vzdelávacie štipendiá. Viac ako dve tretiny učiteľov a pedagogických pracovníkov zapojených do tohto nástroja tvoria ženy. Program peňažnej pomoci (SSN) v súčasnosti využíva 700 000 utečeniek. Okrem toho rodiny 200 000 študentiek v súčasnosti dostávajú podmienenú peňažnú pomoc na vzdelávanie. Približne 700 000 utečenkám boli poskytnuté služby sprostredkovania odbornej ochrany mimo programov peňažnej pomoci, zatiaľ čo približne milión utečeniek využilo priame ochranné služby prostredníctvom projektov financovaných z tohto nástroja

5. Monitorovanie, hodnotenie a audit

Podávanie správ o dosiahnutých výsledkoch nástroja bolo aj v roku 2025 založené na rámci výsledkov nástroja[28] a na teórii zmeny[29]. V januári 2026 bola uverejnená 14. správa o monitorovaní nástroja, ktorá je k dispozícii na webovom sídle Komisie[30].

Na konci roka 2024 Komisia podpísala novú zmluvu (SUMAR), ktorá má zabezpečiť kontinuitu systému monitorovania a správy údajov nástroja zriadeného v rámci prvej zmluvy o technickej pomoci (SUMAF)[31]. Platnosť pôvodnej zmluvy SUMAF[32] vypršala v decembri 2024, pričom v rámci nej bolo nahlásených celkovo 127 vykonaných monitorovacích misií (vrátane štyroch misií ad hoc), zatiaľ čo v roku 2025 bolo na základe novej zmluvy SUMAR dokončených 20 misií. Všetky výstupy boli v prvom roku zmluvy dodané zo strany SUMAR včas a v požadovanej kvalite. Delegácia EÚ v Turecku a SUMAR vykonali v priebehu roka 2025 celkovo sedem monitorovacích návštev v zariadeniach určených na zaistenie v rámci operačného grantu, ktorý získalo predsedníctvo pre riadenie migrácie[33].

Európsky dvor audítorov vydal v apríli 2024 svoj druhý audit výkonnosti nástroja. Správa z auditu vrátane zistení a odporúčaní Dvora audítorov a odpovedí Komisie bola uverejnená 24. apríla 2024 a je k dispozícii online[34]. Dvor audítorov vo svojom kľúčovom odporúčaní vyzval Komisiu, aby zlepšila spôsob merania vplyvu projektov nástroja a začala s členskými štátmi a tureckými orgánmi diskusiu o tom, ako zabezpečiť ich udržateľnosť.

V septembri a októbri 2025 sa s podporou služieb SUMAR uskutočnila štúdia posúdenia účinnosti na úrovni provincií. Na účely merania výsledkov nástroja sa vo viacerých provinciách uskutočnilo 38 diskusií cieľových skupín a 25 rozhovorov s kľúčovými informátormi. Delegácia si vyžiadala údaje z predchádzajúcich projektov PIKTES a zároveň vedie diskusie s ministerstvom národného vzdelávania o tom, ako zlepšiť systém údajov prebiehajúceho projektu PIKTES. Prístup utečencov k základným službám je zabezpečený navýšením zmlúv o priamych grantoch s príslušnými rezortnými ministerstvami.

Komisia v roku 2024 zadala nezávislé záverečné hodnotenie nástroja, ktoré bolo dokončené na konci roka 2025. V hodnotení sa posudzovala účinnosť, relevantnosť, súdržnosť a udržateľnosť nástroja, pričom sa osobitne zameralo na druhú tranžu. Správa[35] poskytuje

[28] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/23babb53-e316-4361-b373-78f0ce1d663e_en?filename=EU%20support%20to%20Refugees%20in%20TR_Results%20Framework.pdf.
[29] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/99c1bfa3-1853-42ff-ae3b-59622f7bdab1_en?filename=EU%20support%20to%20refugees%20in%20TR_Theory%20of%20Change%202024.pdf.
[30] https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/turkiye/eu-support-refugees-turkiye_sk.
[31] Technická pomoc na monitorovanie vykonávania podpory EÚ pre utečencov v Turecku – IPA/2024/461-735.
[32] Technická pomoc na podporu monitorovania opatrení financovaných v rámci nástroja pre utečencov v Turecku – IPA/2021/429-105 (dodatok VI k zmluve IPA/2018/393-877).
[33] Delegácia EÚ v Turecku navštívila v marci 2025 zariadenie určené na zaistenie v Adane a v septembri 2025 zariadenie určené na zaistenie v Aydine. Svoje zistenia poskytla tureckým orgánom.
[34] https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/SR-2024-06/SR-2024-06_SK.pdf.
[35] https://enlargement.ec.europa.eu/final-evaluation-facility-refugees-turkey_sk.

užitočné odporúčania pre plánovanie a vykonávanie pomoci EÚ utečencom v Turecku a inde vo svete.

V hodnotení sa dospelo k záveru, že nástroj poskytol komplexnú a dobre koordinovanú reakciu EÚ, ktorou sa dosiahli významné výsledky pre utečencov a hostiteľské komunity v prioritných odvetviach, najmä v oblasti ochrany, základných potrieb, vzdelávania a zdravia. Zdôrazňuje sa v ňom aj flexibilita nástroja pri prispôsobovaní sa dlhotrvajúcej a vyvíjajúcej sa kríze. V hodnotení sa zároveň poukazuje na výzvy pri zaisťovaní udržateľnosti výsledkov, najmä v oblasti živobytia a dlhodobého sociálno-ekonomického začlenenia, ako aj na potrebu ďalej posilňovať udržateľnosť intervencií a dosah na najzraniteľnejšie skupiny.

6. Informovanie a zviditeľnenie

V roku 2025 pokračovali činnosti zamerané na zvyšovanie viditeľnosti opatrení nástroja a posilnenie postavenia EÚ v súvislosti s pomocou poskytovanou Turecku pri prijímaní utečencov. V kontexte pretrvávajúcich odmietavých prejavov vládnych činiteľov a napätej spoločenskej atmosféry voči utečencom sa aktivity v tomto období zameriavali na pomoc EÚ pre utečencov a hostiteľské komunity po zemetraseniach vo februári 2023. Ako príklady možno uviesť:

V januári 2025 sa uskutočnili návštevy komisárky EÚ pre rovnosť, pripravenosť a krízové riadenie Hadjy Lahbibovej zamerané na projekty súvisiace s nástrojom pre utečencov v Turecku (FRiT) v Ankare, ako aj na región zasiahnutý zemetrasením.

V apríli 2025 sa v spolupráci s poľským veľvyslanectvom v Ankare počas poľského predsedníctva zorganizovala tlačová cesta do Varšavy, na ktorej sa zúčastnili poprední turecký novinári. Súčasťou cesty boli diskusie o migrácii a návšteva sídla agentúry Frontex.

V máji 2025 sa v meste Gaziantep pri príležitosti Dňa Európy zorganizoval rad aktivít vrátane recepcie v múzeu Zeugma a vytvorenia nástennej maľby od tureckého umelca, ktorá mala vyzdvihnúť úzku spoluprácu medzi EÚ a Tureckom. Nasledoval ďalší rad podujatí v Bruseli: úspešné projekty, fotografie a videá, ktoré vytvorila delegácia, boli predstavené na verejnej výstave pred budovou Európskeho parlamentu. Výstava prebiehala do 20. júna, ktorý je Svetovým dňom utečencov. Od 18. do 20. júna sa uskutočnila návšteva zástupcov tlače, v rámci ktorej sa konala recepcia za účasti vedúceho delegácie a zástupcov Turecka.

Pri príležitosti úvodného podujatia, ktoré sa konalo 11. júla v múzeu Erimtan, bola uverejnená aj reprezentatívna publikácia s úspešnými projektmi.

7. Záver a ďalšie kroky

Nástroj sa vykonával aj v roku 2025. Do konca roka 2020 bol zazmluvnený celý operačný rozpočet nástroja a do konca roka 2025 bolo vyplatených celkovo 5,9 miliardy EUR. Do roku 2029 sa bude naďalej realizovať celkovo 11 projektov. Dodatočná pomoc pre utečencov

pridelená na roky 2025 – 2027 sa naďalej vykonáva a jej cieľom je zabezpečiť udržateľnosť mnohých úspechov tohto nástroja.

Medzi **ďalšie kroky** patrí:

- *pokračovanie v účinnej realizácii všetkých projektov v prospech utečencov a hostiteľských komunít v súlade so zásadami správneho finančného riadenia,*
- *pokračovanie v realizácii komunikačných činností súvisiacich s utečencami,*
- *plánovanie dodatočnej podpory vo výške 195 miliónov EUR pre utečencov a hostiteľské komunity v rámci rozpočtu na rok 2027 s cieľom zabezpečiť, aby výsledky nástroja zostali udržateľné,*
- *pokračovanie v monitorovaní potrieb utečencov v Turecku.*